

John H. Newman

Newman, 1867

H. John Henry Newman (1801-1890)

De Oxfordbeweging 1833-1845

Deel I: 1833-1839

De Oxfordbeweging

Inleiding.

- in 1830 stierf Georg IV (1820-1830) en besteeg William IV (1830-1837) de troon.
- na de nieuwe verkiezingen kwamen de Whigs (1830-34 en 1835-41) aan de macht
 - ▶ de weg was vrij voor de *Great Reform Act* (1832, nieuwe kieswet) en aanverwante wetten
 - ▶ in de maanden voorafgaand aan deze Act was er een uitbraak van anticlericalisme – het bisschoppelijk paleis van Brighton werd in brand gestoken.
 - ▶ door deze wet konden katholieken en dissenters veel makkelijker gekozen worden

- ▶ Newman en de zijnen waren bang dat deze niet-anglicanen ook zeggenschap kregen in kerkelijke zaken.

De Oxfordbeweging.

Het begin

- Newman was, blakend van energie, net op tijd terug in Oxford 9 (juli) om de volgende zondag (14 juli) de beroemde preek van John Keble “*National Apostasy*” te horen.
 - ▶ deze zogenaamde *Assize Sermon* werd gehouden bij de opening van het rechterlijk werkjaar
 - hoge rechters kwamen jaarlijks van Westminster om de ernstige zaken in Oxford en omgeving te behandelen
 - Keble sprak over de geloofsverzaking die als een besmettelijke ziekte het hele volk aantast.
- Newman noemt dit later de **begindatum van de Oxfordbeweging**.
 - ▶ uit zijn brieven blijkt dat Newman zijn ziekte in Sicilië als een worsteling met God ervaren heeft om hem nog meer op Gods dienst te richten.
- Keble richt zich direct op de politieke crisis die de kerk van Engeland bedreigde

De Oxfordbeweging.

Het begin (2)

- tijdens hun reis naar de zuiden blaakten Newman en Froude van energie om aan het werk te gaan. Dit blijkt uit:
 - ▶ hun antwoord aan Wiseman “we have a work to do in England” (Apo. 34)
 - ▶ Froudes inschrift in een boek van Homerus geleend van M. Bunsen in Rome: “*You shall know the difference now that I am back again*” (Apo. 34).
 - ▶ dezelfde strijdvaardige houding om op te komen voor het Rijk Gods ook in de gedichten voor de *British Magazine* (later gepubliceerd als: *Lyra Apostolica*).
- Newman had alle sporen van calvinisme en evangelicalism afgeworpen en stond klaar om het strijdtoneel ter verdediging van de kerk te betreden.
 - ▶ ook al had Newman zijn haar tijdelijk helemaal verloren (tyhus), hij was nu sterker en gezonder dan in de 17 voorgaande jaren in Oxford.

De Oxfordbeweging.

Het begin (3)

- Keble verzette zich tegen de nieuwe situatie waarin *non-establishment* Christelijke groepen zich met de kerk gingen bemoeien.
 - ▶ het gaat hier niet over ongelovigen of liberalen
 - ▶ maar over: latitudinarians, katholieken, dissenters en binnen de Engelse kerk over evangelicals, unitarians,
- de grootste vrees was een protestantisering in evangelische zin.
- Keble sprak over de “apostolical church” als onderscheiden van de katholieken en dissenters.

De Oxfordbeweging.

Het begin (4)

- Newman vreesde dat de kerk van Engeland haar zelfstandigheid aan het verliezen was, immers de politiek bemoeide zich steeds vaker met binnenkerkelijke aangelegenheden.
 - ▶ de Whigs waren aan de macht (1833).
 - ▶ het parlement hief uit het oogpunt van bezuinigingen 10 van de 22 Ierse bisdommen op (*Irish Church Temporalities Bill*, juli 1833, werd wet op 14 augustus).
- Keble's preek (14 juli) ging direct in tegen deze Bill, die die week goedgekeurd was.
 - ▶ men hoefde geen profeet te zijn om te weten dat de rechten van de rest van de clerus ook aan de beurt zou komen.

De Oxfordbeweging.

Het begin (5)

- bij het begin van de grote vakantie 1832 hadden
 - ▶ Hurrell Froude (terug van de reis)
 - ▶ Isaac Williams
 - ▶ William Palmer van Worcester
 - ▶ de politieke/religieuze situatie al besproken in de Common Room van Oriel.
- Williams schrijft dat Froude toen al zei:
 - ▶ “Isaac, we must make a row in the world. Why should we not?”

De Oxfordbeweging.

De “Hadleigh-conference”

- op 25-29 juli was er een samenkomst in de pastorie van Hugh James Rose (1795-1838) in Hadleigh (Suffolk) waar men tot een actieplan wilde komen.
 - ▶ Rose was de enige Cambridge-man in deze beweging en stichter van de *British Magazine*, in 1832.
 - dit tijdschrift werd het orgaan van de High Church en Tractarians.
 - hij had veel connecties in Cambridge en bij de clerus op het platteland.
- in Hadleigh waren aanwezig:
 - ▶ Hugh Rose
 - ▶ Richard C. Trench (kapelaan van Rose, later aartsbisschop van Dublin)
 - ▶ William Palmer (van Worcester),
 - ▶ Arthur Perceval (leerling van Keble)
 - ▶ Hurrell Froude

HUGH JAMES ROSE B.D.
CHRISTIAN ADVOCATE IN THE UNIVERSITY
OF CAMBRIDGE. PROFESSOR OF DIVINITY
IN THE UNIVERSITY OF DURHAM AND
AFTERWARDS PRINCIPAL OF KINGS COLLEGE
LONDON. WAS RECTOR OF THIS PARISH &
DEAN OF BOCKING 1830-1833. BY HIS PIETY
LEARNING & ELOQUENCE HE INSPIRED THE
ACTIVE REVIVAL OF HER HISTORIC FAITH
& DOCTRINE IN THE CHURCH OF ENGLAND.
THE TRACTS FOR THE TIMES WERE THE
RESULT OF A CONFERENCE WHICH IN JULY
1833 MET AT HIS INVITATION IN THE DEAN-
ERY HOUSE. THIS TABLET WAS PLACED
HERE IN 1920 TO KEEP ALIVE THE MEMORY
OF ONE OF WHOM IT WAS SAID THAT "WHEN
HEARTS WERE FAILING. HE BADE US STIR
UP THE GIFT THAT WAS IN US & BETAKE
OURSELVES TO OUR TRUE MOTHER."

De Oxfordbeweging.

De “Hadleigh-conference” (2)

- Newman en Keble waren afwezig niet maar steunden het idee om een “groep” in Oxford te vormen, die
 - ▶ zich zou verzetten tegen de staatsinmenging in de Kerk
 - ▶ zou pogen om de anglicaanse Kerk (m.n. clerus) nieuw geestelijk leven in te blazen.
- op een bijeenkomst op 13 augustus omschreven zij het doel als:
 - ▶ “to stir up our brethren to consider the state of the Church, and especially to the practical belief and preaching of the Apostolical succession”.
- hier startte de beweging van de *Tracts for the Times*.
- het hart van de Oxford-beweging was de persoonlijke vriendschap tussen Newman, Keble en Froude en hun toegewijdsheid aan Oxford.

De Oxfordbeweging.

Na de “Hadleigh-conference” (2)

- Newman, vrij van verplichtingen, kon zijn talent om leiding te geven nu inzetten.
 - ▶ hij zag dat het van hun inzet afhing om de Kerk nu te redden.
 - ▶ hij hoopte op de steun van de bisschoppen, maar wist dat dat moeilijk zou zijn.

- de beweging
 - ▶ zocht helemaal geen toenadering tot Rome
 - Rome en de katholieke Kerk waren totaal buiten beeld
 - ▶ maar wel een Christelijk geloof
 - met veelvuldig ontvangen van sacramenten
 - persoonlijke devotie
 - ascetische praktijken
 - en later in de beweging eventueel ook kloosterleven... .

De Oxfordbeweging.

De eerste stappen

- Een direct gevolg van de bijeenkomst in Hadleigh en het succes van de eerste *Tracts* (waarover dadelijk meer) was:
 - ▶ een brief (An Address to the Archbishop of Canterbury) ondertekend door 7000 clerici in februari 1834 o.l.v. van James Croft om hem een hart onder de riem te steken.
 - ▶ gevolgd door een brief (Address) van de leken, (o.l.v. Sir R. Inglis en Sir W. Heathcote), ondertekend door 230.000 gezinshoofden.
 - ▶ de initiatiefnemer hierachter was William Palmer.

De Oxfordbeweging.

Verdere politieke achtergronden.

- er was al voor 1832 verandering op til.
 - ▶ op het continent
 - was de Franse revolutie (1789) geweest, met vervolgingen die nogal wat Franse priester in Engeland brachten
 - andere revoluties en revolutionaire bewegingen in diverse landen.
 - ▶ in 1812 werden de *Conventicle Act* (1664) en de *Five Mile Act* (1665) ingetrokken.
 - de **Conventicle Act** bepaalde dat er geen religieuze verenigingen van meer dan vijf personen die niet behoorden tot de kerk van Engeland mochten bestaan. Dit tegen de non-conformisten.
 - de **Five Mile Act** bepaalde dat clerici minstens 5 mijl van de corporatie (stad/parochie) waaruit zij verbannen werden moesten wonen, tenzij zij een eed zwoeren om de koning niet te weerstaan of om de leiding van kerk of staat proberen te veranderen.
- iedereen voelde en wist dat er dingen grondig gingen veranderen.

De Oxfordbeweging.

Verdere achtergronden (2)

- in 1828 werden ook de *Test Act* en de *Corporation Act* ingetrokken.
 - ▶ deze schreven voor dat men om een ambt te bekleden de sacramenten moest ontvangen en dat men een verklaring moest afleggen tegen het geloof in de transsubstantiatie, de heiligenverering en het misoffer (Test Acts van 1672 en 1678).
 - dit om katholieken uit te sluiten uit de houses of Parliament, m.n. indertijd de “five Popish Lords”.
 - niemand lag er wakker over dat deze wet werd ingetrokken.
 - in 1828 werd daarmee de noodzaak om het sacrament te ontvangen (naast het afleggen van de Oath of Supremacy) binnen een jaar na een benoeming als lid van een corporation (= stad) (*Corporation Act* van 1661) afgeschaft
 - deze was gericht tegen katholieken en dissenters
 - in 1829 werd in de *Catholic Relief Act*, ook afgeschaft dat men de genoemde verklaring moest afleggen.

De Oxfordbeweging.

Verdere achtergronden (3).

- de komende beweging speelt tegen de achtergrond van
 - ▶ de Rooms Katholieke emancipatie
 - ▶ het intrekken van de diverse *Test Acts*
 - ▶ electorale hervormingen
 - ▶ het afschaffen van tien Ierse bisschopszetels (*Temporalities Bill*, juli 1833)
 - ▶ (wellicht onderschat) de invloed van heel wat katholieke Franse ballingen (priesters)
- 1832 is het einde van het Ancien Régime en het begin van een nieuwe periode in Engeland.
- hieraan gaat ook de emancipatie van Ierland vooraf.
 - ▶ in 1829 werd daar de katholiek Daniel O'Connell (aan wie Newman een leven lang een hekel had) gekozen.
 - ▶ het feit dat O'Connell zijn zetel in het parlement niet kon opnemen was de reden waarom Peel in 1829 de *Catholic Relief Act* steunde.

De Oxfordbeweging.

De Tracts for the Times.

- Newman was van oordeel dat een levende beweging niet gedragen kon worden door comités, maar het moest hebben van persoonlijke invloed en gesteund moest zijn door een befaamd intellectueel en cultureel centrum zoals de universiteit van Oxford.
- Newman werd de leider:
 - ▶ Keble en Perceval resideerden niet in Oxford, het strijdtoneel.
 - ▶ Rose (met zwakke gezondheid) kon ook niet vanwege zijn opdracht in Hadleigh, waar hij directe kerkelijke superieuren had.
 - ▶ Froude was te ziek.
 - Hij verliet op 4 juni 1835 Oxford voorgoed, eerst naar Devon (Devonshire), waar Newman hem in september een maand lang opzocht, daarna ging hij naar Barbados.
 - ▶ Palmer, zeer geleerd, maar heel voorzichtig was niet geschikt voor de leidersrol.
 - daar kwam nog bij dat hij opgeleid was in Ierland en geen echte Oxford-man was.
 - ▶ Newman was in deze een heel vrij man.

De Oxfordbeweging.

De Tracts for the Times (2)

- Midden september verschenen de eerste zogenaamde *Tracts for the Times*.
 - ▶ *Tract 1* was een vlugschrift van 3,5 bladzijde over de *apostolische successie*, dat gestuurd of gebracht werd naar anglicaanse geestelijken en instellingen.
 - ▶ *Tract 1,2 en 3* zijn gedateerd op 9 september 1833 en geschreven door Newman.
 - de tracts waren niet ondertekend.
 - ▶ de *Tracts* waren een uitnodiging aan de clerus
 - om zich achter hun bisschoppen te scharen
 - zich bewust te zijn van hun apostolische zending en wijding
 - zich te weer te stellen tegen de staatsinmenging
 - verwoordden de opinie van de anonieme auteur die zichzelf noemt “I am but one of yourselves, - a Presbyter”
 - waren niet bedoeld als een soort ex-cathedra uitspraken.

De Oxfordbeweging.

De Tracts for the Times (3).

- Palmer (High Church), gesteund door Henry Handley Norris en de zijnen in Londen, wilde dat de *Tracts* onderworpen werden aan het toezicht van een comité.
- Newman wilde dat per se niet
 - ▶ want dit zou betekenen “entangling us in a timid cautious course”.
 - ▶ je krijgt dan alleen nog saaie stukken in zijn ogen en zo een organisatie vereist compromissen.
 - ▶ hij wilde juist de frisheid, talenten, interesses enz. van de individuele schrijver prikkelen.
 - ▶ Newman koos voor de avontuurlijke en persoonlijkere aanpak en de persoonlijke contacten.
 - ▶ Newman weerstond ook het aanbod om de *Tracts* om te vormen tot een tijdschrift :
 - “It is highly desirable each tract should be separate; we do not want regular troops, but sharpshooters.”

De Oxfordbeweging.

De Tracts for the Times. (4)

- wie dacht dat dit een kort leven beschoren zou zijn kwam bedrogen uit.
- op een wonderlijke wijze raakten de *Tracts* de juiste snaar en brachten de gemoederen in beweging.
 - ▶ vanaf 1833 was Pusey, professor Hebreeuws en kanunnik van Christ Church, een sympathisant.
 - in 1835 sloot hij zich openlijk bij de beweging aan. Hij publiceerde het lange tract over het doopsel (Tracts 67, 68, 69; 24 aug., 29 sep., 18 okt. 1835)
 - in 1836 begon hij de *Library of the Fathers*, een vertaling van vaderteksten.
- de groep werd de **Tractarians** of ook (na Tract 18) **Puseyites** genoemd.
- men heeft wel eens gezegd over de Oxfordbeweging dat
 - ▶ Pusey het verstand,
 - ▶ Keble het hart
 - ▶ Newman het geweten ervan was.

De Tracts for the Times.

De beweging maakte snelle vooruitgang.

- naast de Tracts waren er ook artikelen, eerst in de *Record Newspaper* en dan in de *British Critic* (Newman was hoofdredacteur van juli 1838 - juli 1841)
- Newman en de zijnen reisden in 1833 grote delen van het land af om clerici op te zoeken en met hen over de beweging te spreken.

Newmans belangrijkste principes in deze tijd:

■ 1. Het principe van dogma:

- ▶ Newman is ervan overtuigd dat een geopenbaard geloof niets anders kan zijn dan een dogmatisch geloof nl. met vaste waarheden.
 - dit baseerde hij op de Schrift, Ignatius van Antiochië en het anglicaanse Prayer Book

■ 2. De overtuiging dat er een

- ▶ (a) zichtbare Kerk met (naast de vaste leerstukken)
- ▶ (b) sacramenten en riten en een
- ▶ (c) duidelijke episcopale structuur
- ▶ moet zijn die het kanaal zijn van de onzichtbare genade.
 - over de episcopale structuur (apostoliciteit) van de Kerk schrijft hij: “My own bishop was my Pope; I knew no other; the successor of the Apostles, the Vicar of Christ.”

■ 3. Het principe dat de paus de antichrist is,

- ▶ zeker vanaf Gregorius I (590-604) en helemaal na het concilie van Trente (1545-1563).
 - hij had grote problemen met de Maria- en heiligenverering
 - hij bewonderde het celibaat in de katholieke Kerk

De Tracts for the Times.

Andere publicaties

- naast de Tracts publiceerde Newman ook een reeks andere traktaten, de zogenaamde “*Records of the Church of the Fathers*” in de *British Magazine*
- (25 exemplaren tussen 1834 en 1838),
 - ▶ vertalingen of parafrases van teksten van kerkvaders om de lezers vertrouwd te maken met de apostoliciteit van de Kerk.
 - ▶ Newman zag dit als een middel om de Anglicaanse kerk vertrouwd te maken met haar eigen geschiedenis.
- Newmans werken schuwden daarbij niet om het verleden als spiegel voor het heden te zien, dan wel de problemen, interesses enz. van zijn tijdgenoten te gebruiken als sleutel om de vaders te verstaan.

De Tracts for the Times.

Hurrell Froude

- Newman bulkte van ijver in deze tijd.
- al gauw kon hij niet meer rekenen op de directe steun van Hurrell Froude die 14 juni 1835 voor het laatst uit Oxford vertrok.
- Hurrell Froude stierf op 28 februari 1836.
 - ▶ Newman mocht één boek uit zijn erfenis kiezen.
 - ▶ op aanraden van een ander koos hij het hem onbekende *Romeins brevier* dat Froude in zijn laatste levensmaanden gebeden had.
 - ▶ zelf begon hij het vanaf die tijd trouw te bidden.
 - ▶ later schreef hij een Tract erover.

De Tracts for the Times.

Succes

- vanaf 1836 werden de Tracts geleidelijk aan grote verhandelingen of monografieën.

- van 1833-1839 bleef de beweging groeien.
 - ▶ de drukker kan de vraag naar Tracts niet bijhouden en de beweging heeft zijn uitwerking.
 - ▶ lang verwaarloosde godsdienstige praktijken worden opnieuw ingevoerd,
 - in de week zijn veel kerken weer open
 - de studie van de kerkvaders herleeft
 - de beginselen van de beweging verspreiden zich.
 - ▶ zo durft de regering het niet aan om de rationalistische Thomas Arnold van Rugby tot bisschop te benoemen.

 - ▶ Newman is overstelpt met werk maar voelt zich gelukkig.

De Tracts for the Times.

Pusey

- Pusey was zeker qua positie de belangrijkste man van de beweging.
- Tract 18 (21 december 1833) werd gepubliceerd met zijn initialen en vanaf die tijd werd de beweging ook wel **Puseyites** genoemd.
- degene die men kon benaderen was Newman.
 - ▶ degene die de groep leiding gaf was hij.
 - ▶ Newman probeerde nooit bekeerlingen te maken, maar was wel als iemand wilde benaderbaar.
 - ▶ Newman was niet iemand die op de barricades ging, maar hij werd zonder zelf de omvang ervan te zien de leider van een hele generatie.

De Tracts for the Times.

De Tractarians

- Twee kenmerken van de beweging:
 - ▶ theologisch: wat is de Kerk?
 - ▶ praktisch: hoe moet ik Christus navolgen?
- Nieuw (ook in preken van Newman) is het belang van de evangelies en het voorbeeld van de Heer.
 - ▶ de Evangelicals zochten in de Bijbel plaatsen om hun leer over de rechtvaardiging, uitverkiezing enz. te onderbouwen, maar hadden geen oog voor het leven, werk en voorbeeld van de Heer.
- Tegelijk het belang om zichzelf in de hand te houden
 - ▶ een vorm van ascese
 - ▶ de noodzaak om de eigen gedachten, verlangens... daden in toom te houden.

Newmans preken.

- de gloriejaren van de beweging (1833-41) waren de jaren waarin Newman als pastoor vanaf 1828 iedere zondag om 16.00 uur preekte in St. Mary's en een groot gehoor vond onder de mensen van de universiteit.
 - ▶ deze preken zijn niet weg te denken binnen de beweging en het succes ervan.
 - ▶ Newman kreeg hierdoor een enorme morele en intellectuele invloed op de universiteit.
 - ▶ ze werden als *Parochial and Plain Sermons* gepubliceerd en hadden ook op deze wijze grote invloed.
 - zij zijn een klassieker van de Christelijke spiritualiteit.
 - zonder deze preken is de Oxford- beweging niet te begrijpen.
- Newmans preken werden legendarisch en er zijn heel veel verslagen over bekend.
 - ▶ zij waren de invloedrijkste spirituele kracht van de beweging en hebben hem een blijvende plaats opgeleverd temidden van de groten van de spiritualiteit.

Oxford-beweging

Een intermezzo: de Jubber affaire.

- op 1 juli 1834 weigerde Newman een Miss Jubber te huwen.
 - ▶ Zij woonde weliswaar in zijn parochie maar was niet gedoopt.
 - ▶ Deze affaire kwam in de krant.
 - ▶ Newman werd hiermee geconfronteerd en kon op zo korte termijn (anderhalf uur) voor het huwelijk zijn bisschop niet consulteren en weigerde het huwelijk in te zegenen.
 - ▶ Later zou Newman goede maatjes zijn met deze familie.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire.

- Renn Dickson Hampden (1793-1868), fellow van Oriël vanaf 1814, had Newman als tutor opgevolgd werd prof. moraal in januari 1834 (Newman was tegenkandidaat).
- (los hiervan) er ontstaat in een strijd over het afschaffen van de verplichte ondertekening van de *39 Articles* bij het begin van de studie (matriculation) en bij het behalen van een graad.
 - ▶ in Cambridge hoefde dat al lang niet meer bij het begin van de studie
 - men kon er echter geen graad behalen zonder het ondertekenen.
 - ▶ wie niet ondertekent is in het Engelse taalgebruik een Dissenter.
- op 24 april 1834 jaar verscheen de *Oxford Declaration against the Admission of Dissenters*, waarin men stelde dat religie de basis van de opvoeding moet zijn, gericht tot het House of Commons
 - ▶ iedereen van naam in Oxford kon ondertekenen.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (2).

- ▶ de achtergrond zijn de voorstellen van Lord Melbourne en zijn Whigs in maart 1834 om
 - een burgerlijk huwelijk te regelen (Marriage Bill),
 - een soort burgerlijke stand (los van de Kerk) in te voeren
 - de dissenter universiteit van Londen te erkennen.
- ▶ hiertegen kwamen de Tractarians in het geweer
- ▶ in 1834 wisten zijn alle voorstellen (nog) te torpederen.
 - maar de Universiteit van Londen kreeg een charter in 1836 (Whigs)
 - in 1838 mocht zij ook graden verlenen, los van religieuze overtuiging.
- het House of Lords verwierp op 1 augustus 1834 het voorstel om Dissenters toe te laten tot de universiteit.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (3).

- in augustus 1834 pleit Hampden plots in een pamflet “Observations on Religious Dissent” om de religieuze tests af te schaffen.
 - ▶ in de zomer schenkt niemand er aandacht aan.
 - ▶ mede omdat hijzelf Principal van St Mary’s Hall was en zitting had in de Hebdomadal Board (waarin de hoofden van de colleges = Heads of Houses zaten).

- op 10 november stellen de Heads of Houses, met een meerderheid van één stem, voor om de religieuze tests bij inschrijving voor undergraduates af te schaffen.
 - ▶ Newman waarschuwt die dag Keble en Samuel Wilberforce en in de volgende dagen aartsdiaken Froude, Pusey, Perceval enz.
 - ▶ er volgt actie
 - ▶ op 20 november trekken de Heads of Houses hun voorstel in

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (4)

- Hampden stuurt een kopie van de tweede editie naar Newman. Deze antwoordt op 28 nov. 1834 en tekent later op deze brief aan: “the beginning of hostilities in the university”.
- Hampden herhaalde zijn (intussen vergeten) Bampton Lectures van 1832 *The Scholastic Philosophy considered in its Relation to Christian Theology*
 - ▶ waarin hij opmerkte dat geloofsbelijdenissen, theologische uitspraken enz. niet hetzelfde zijn als het Christendom zelf.
 - ▶ hij stelde de traditie in vraag
 - ▶ hij stelde dat het Christendom gecorrumpeerd was door de valse filosofie die hij scholastiek noemde.
- Newman was vastbesloten de afschaffing van de ondertekening te bestrijden.
 - ▶ op 23 maart werd met één stem meerderheid door de Heads besloten om de zaak voor te leggen aan de Convocation van 20 mei (= vergadering van alle doctors en masters). Het was de bedoeling om de ondertekening te vervangen door een verklaring.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (5).

- Newman vroeg Henry Wilberforce om een (anoniem) pamflet te schrijven.
 - ▶ dit verscheen in begin mei 1835: “The Foundations of the Faith Assailed in Oxford: A Letter to His Grace the Archbishop of Canterbury.”
- op 20 mei 1835 besloot de *Convocation* dat de ondertekening behouden bleef.
- Newman en anderen vielen de heads of houses aan o.a. op 11 juni in een collectie “Pamphlets in Defence of the Oxford Usage of Subscription to the XXXIX Articles at Matriculation”.
 - ▶ het blijft bij een meningsverschil.
 - ▶ de wet wordt ook niet gestemd en het zou tot 1854 duren voor de “subscription” (ondertekening) van de *39 Articles* werd afgeschaft.
- ▶ Nb. in 1835 wordt de *Municipal Reform Act* door het parlement aanvaard.
 - dit in het zog van de afschaffing in 1828 van de *Corporation Act*, waardoor dissenters (incl. katholieken) een grotere toegang kregen tot lokale besturen en ondernemingen.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (6).

- in 1836 komt de leerstoel van theologie vrij.
 - ▶ op de kandidatenlijst staan o.a. Keble, Pusey en Newman.
 - ▶ Keble is van hen de meest waarschijnlijke kandidaat.

- eerste minister Lord Melbourne benoemt Hampden op 8 februari.
 - ▶ dezelfde dag begint men in Oxford met een *Petition to the King*.
 - ▶ de Tractarians stelden (reeds eerder) Hampdens orthodoxie in vraag.
 - dit blijkt bv. uit een brief van Hugh J. Rose aan Newman van 1 januari 1836, waarin deze Hampdens Moral Philosophy Lectures in vraag stelt. Newman kende toen deze lessen nog niet.

 - ▶ Newman schrijft *Elucidations of Dr. Hampden's Theological Statements* (13 feb.)
 - de titel suggereert dat Hampdens opvattingen niet duidelijk zouden zijn.
 - Newman is hierin niet heel fair tegenover Hampden.
 - deze keer sluit Pusey zich bij hen aan en er vormt zich een heel sterke anti-Hampden partij.
 - heel Oxford raakt in rep en roer na Newmans pamflet.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (7).

- op 5 mei wordt Hampden toch professor, wordt zijn bevoegdheid door de Convocation (474 tegen 94) weliswaar iets ingeperkt, maar de macht van de Tractarians is duidelijk.
- op de Convocation werd Hampden gered door de Proctors die hun veto stelden
- de Tractarians krijgen een groot deel van de universiteit achter zich, ook andersdenkenden, in oppositie tegen Lord Melbourne die zij ervan verdenken gemene zaak te doen met dissenters en katholieken.

Oxford-beweging

De Hampden-affaire (8).

- de Hampden-case heeft ongewilde gevolgen. Hier smeedden de Tractarians de wapens waarmee zij zelf vernietigd zullen worden.
 - ▶ 1. ze creëerden een groep van zeer bekwame personen en theologen als tegenstander
 - ▶ 2. zij hadden voor nieuwe regels gezorgd in een religieuze discussie, waarbij oprechtheid, waarheidsgehalte en fair play soms zoek waren
 - ▶ 3. zij slaagden erin om Oxford-instituten om te smeden tot instrumenten van theologisch en kerkelijk toezicht die voorheen onbestaande waren in de Kerk van Engeland

- binnen vijf jaar zou dit allemaal op henzelf neerkomen.

Oxford-beweging

Andere gebeurtenissen

■ Als resultaat van

- ▶ de Hampden Affaire
- ▶ de apostasie van Blanco White (na 1831)
- ▶ de heterodoxie van zijn broer Frank
- ▶ zijn eigen Tract 73 (2 feb. 1836, on rationalism)

begon Newman het ondertekenen van de 39 Articles met andere ogen te zien:

–liever zou hij een ondertekenen van de geloofsbelijdenissen (erin) zien.

- vanaf augustus 1835 worden de Tracts uitgebreidere traktaten.
- op 10 oktober 1835 trouwt Keble. Het einde van zijn fellowship.

Oxford-beweging

De Via Media. (1)

- einde 1835 ontdekte Newman een onverwachte kant van de beweging, nl. wat was haar positie en die van de Anglicaanse kerk tegenover Rome.
- hij verwoordt dit in Tract 71 (*On The Controversy With The Romanists*), van 1 jan. 1836. “The controversy with the Romanists, has overtaken us ‘like a summer’s cloud.’”
 - ▶ de aanleiding hiervoor was zonder twijfel de correspondentie en controverse in het franse tijdschrift *L’Univers* met Abbé Jager (Parijs) in 1834 -1836.
 - hetgeen overigens illustreert dan ook op het continent gevolgd werd wat in Oxford gebeurde.
 - ▶ de controverse was belangrijk voor Newman omdat het hem hielp zijn Via Media te formuleren in the Prophetical Office en hem stimuleerde tot verdere studie van de kerkvaders.
 - ▶ ook als verwijst Newman later (*Apo.*) nooit naar deze controverse. Louis Allen heeft m.i. duidelijk aangetoond hoe belangrijk dit was voor Newmans ontwikkeling.

Oxford-beweging

De Via Media. (2)

- vanaf 1836 verweten de evangelicals dat de beweging te Rooms was, of naar Rome zou voeren.
- in 1835 keerde Wiseman terug uit Rome.
 - ▶ hij hield in Londen (St. Mary's Church, Moorfields) lezingen voor katholieken en niet-katholieken over de Kerk die in het hele land en in Oxford de indruk wekten dat de Tractarians niet enkel de liberalen en protestanten, maar ook de katholieken tot tegenstanders hadden.
 - gepubliceerd in 1836 als *Lectures on the Principal Doctrine and Practices of the Catholic Church*.
 - ▶ zij maakten veel indruk niet alleen binnen de katholieke gemeenschap.
 - ▶ Newman geeft een positieve commentaar in de *British Critic* (dec. 1836) in die zin dat hij denkt dat het onder dissenters en anderen katholieke principes zal verdiepen.
 - hij twijfelt absoluut niet aan zijn eigen positie.
 - hij kreeg heel wat kritiek op dit artikel.
 - ▶ Newman en de beweging raakte steeds meer tussen twee vuren.

Oxford-beweging

De Via Media. (3)

- Newman werkt van begin 1834 tot einde 1836 aan
 - ▶ *Lectures on the Prophetical Office of the Church Relatively to Romanism and Popular Protestantism* (gepubliceerd in 1837)
 - ▶ daarnaast publiceerde hij de *Lectures on the Doctrine of Justification* (1838).

- ▶ **het eerste**
 - is de basis van Newmans ecclesiologie, waarin hij m.n. de Anglicaanse theologen uit de 17de eeuw bestudeerde.

- ▶ **het tweede**
 - is een uiteenzetting met de typische Lutheraanse leer van “sola fide”, of rechtvaardiging door geloof alleen (en het aan de kant zetten van de rede).
 - heeft de hele consternatie over Puseys tracts over het doopsel als achtergrond. (Tracts 67-69, aug.-okt. 1835)

Oxford-beweging

De Via Media. (4)

- *Prophetical Office* ontstond uit de controverse met de Franse Abbé Jager
 - ▶ gedachten hieruit werden herwerkt zijn lezingen in de Adam de Brome kapel in St. Mary's (in 1834-36), als bijdrage voor een theologische fundering van de Oxfordbeweging.
 - ▶ hij was ervan overtuigd dat de Engelse hervormers in de 16de eeuw
 - niet de bedoeling hadden om de hervormers van het vasteland te volgen
 - zich wilden bevrijden van de uitwassen die in de loop der tijd het katholicisme hadden aangetast.
 - ▶ de Kerk van Engeland was in zijn ogen de middenweg (*Via Media*) tussen
 - de dwalingen van Rome enerzijds
 - en het protestantisme anderzijds
 - ▶ in zijn ogen was het geen compromis, maar een terugkeren naar de oorspronkelijke zuivere leer van de eerste eeuwen.

Oxford-beweging

De Via Media. (5)

- de theorie van de *Via Media* kwam voort uit de aandrang om de Anglicaanse theologie niet enkel als negatief: niet protestant en niet R.K. te omschrijven, maar om haar positief te funderen.
- hij weet dat zijn constructie op dat moment een “paper religion”, een papieren religie is.
 - ▶ drie fundamentele principes bleven voor hem echter als een paal boven water staan:
 - dogma
 - het sacramentele systeem
 - oppositie tegen Rome.
 - ▶ Bedenk: voor de Tractarians en de High Church is de reformatie niet de stichting van de Anglicaanse kerk maar enkel een heel rumoerige periode in haar bestaan.

Oxford-beweging

Andere gebeurtenissen.

- in 1835-36 bouwde Newman een kerk in Littlemore (zie verder).
 - zijn moeder en zussen kwamen er wonen en hielpen hem.
- rond deze tijd wordt Rose hoofd (Principal) van King's College (Cambridge) en beëindigt hij zijn hoofdredacteurschap van de *British Magazine*.
- eind april 1836 huwde zijn zus **Jemima** met John Mozley
 - broer van Tom Mozley een oud-leerling van Newman, en nu mede-eigenaar in de familie-uitgeverij in Derby.
- op 17 mei 1836 stierf **Newmans moeder** na een heel kort ziekbed.
 - de relatie met zijn moeder was niet probleemloos
 - m.n. omdat zij een andere houding tegen Frank en Charles aannamen.
- **Harriett** huwde op 27 september in Derby met Tom Mozley.
 - Newman werd hierdoor bevrijd van de zorg voor zijn eigen familie.
- de broers **Charles** en **Frank** gingen intussen hun eigen gang.

Oxford-beweging

Froudes *Remains*.

- in februari 1838 publiceert Newman samen met Keble de eerste twee delen van *Remains of the Late Reverend Richard Hurrell Froude*.
 - ▶ hij verwacht een felle reactie.
 - ▶ het boek weerspiegelt Froudes religieuze ontevredenheid met de Engelse kerk.
 - ▶ hier kwam de geest uit de fles en iedereen wist het.
 - ▶ of het verstandig was Froudes quasi biechtgeheimen te publiceren is zeer de vraag.
 - ▶ m.n. de inleiding op deel II, geschreven door Keble, lokte massaal protest uit.
- ▶ Dr. Godfrey Fausset, Lady Margaret Professor of Divinity (= de gewone hoogleraar voor theologie) hield een preek op 20 mei 1838 over de “Revival of Popery”, waarbij zijn eigenlijke doel de *Remains* en de Tractarians waren.
- ▶ Newman reageert fel en schreef van 19-22 juni zijn *A Letter to the Rev. Godfrey Fausset..., on Certain Points of Faith and Practice*, waarin hij het standpunt van de Tractarians verwoordde en m.n. Froudes visie op de Eucharistie verdedigde.

Oxford-beweging

British Critic

- In deze tijd wordt hij ook hoofdredacteur van de *British Critic* (van juli 1838- juli 1841) die met 1200 abonneementen toen een grote invloed had en het orgaan van de Oxford-beweging werd.

Andere speldenprikken.

De *Charge* van bisschop Bagot.

- op 14 augustus 1838 hield bisschop Bagot van Oxford een *Charge*, een toespraak, die ook gepubliceerd werd, waarin hij
 - ▶ de nieuwe beweging prijst voor haar leer over de Kerk en haar pogingen om de kerkelijke discipline ter herstellen,
 - ▶ ook zijn vrees verwoordt dat deze tot nieuwe verdeling in de Anglicaanse kerk zou kunnen zorgen en een aantal “gebruiken zou kunnen aanmoedigen die tot bijgeloof zouden kunnen voeren”.
- hierin werd de visie op de Eucharistie enz. geïllustreerd.

Andere speldenprikken.

De Charge van bisschop Bagot (2)

- Newman was ontgoocheld en vraagt via een brief aan de aartsdiaken (Archdeacon) wat de bisschop wil dat hij doet.
 - ▶ het gezag van de bisschop was essentieel in Newmans denken en dat van de hele beweging.
 - ▶ als de bisschop de brief van Newman aan de Archdeacon leest vraagt hij Newman te wachten op de gedrukte versie van de *charge* en verzekert hij hem dat hij geen enkele intentie heeft om de *Tracts* te censureren.
 - ▶ tot op dat moment had Newman zich altijd gesterkt geweten door het feit dat
 - zijn bisschop zich nooit tegen hem verzet had.
 - anderzijds had Bagot, een zeer zwak bestuurder, hem ook nooit aangemoedigd of gesteund.
- Newman ging daarna verder met de *Tracts*.
 - ▶ wellicht speelde bij Bagot een zekere vrees mee over de onrust die de *Remains* teweeg gebracht hadden.

Andere speldenprikken.

De vertaling van het Romeinse brevier

- eind november 1838 hoorde Newman dat er binnen de beweging verzet was tegen de geplande vertaling van het Romeins brevier
 - ▶ twee van zijn oud-leerlingen uit Oriël werkten eraan S.F. Woods en Robert Williams.
 - ▶ ook Keble vroeg zich af hoe dit moest
 - omdat een aantal stukken gaande over Maria en de heiligen niet uitgegeven konden worden.
- daarop gaf met het project op.

Andere speldenprikken.

Het Martyr's Memorial.

- de publicatie van de *Remains* was kennelijk de aanleiding dat Golithly met zijn voorstel kwam om een kerk te bouwen voor drie protestantse martelaren, (de bisschoppen: Cranmer, Ridley en Latimer) die onder koningin Mary (in 1555 en 1556) op de brandstapel stierven in Broad Street, Oxford.
 - ▶ men wilde de kerk van Mary Magdalen (bij Broad Street) afbreken en een nieuwe bouwen.
 - ▶ de bouw werd gezien als een test voor de loyauteit van Newman en de Tractarians aan de kerk van Engeland: de vraag was of zij ook zouden bijdragen aan dit monument.
 - ▶ bij gebrek aan veel enthousiasme werd het project afgezwakt tot het Martyr's Memorial, een monument in Broad Street, en tevens werd een vierde zijbeuk aangebouwd aan de kerk van St. Mary Magdalen.
 - ▶ dit was duidelijk gericht tegen de Tractarians en de *Remains* in het bijzonder.
 - Newman, Keble en Pusey deden dus niet mee.
 - ▶ vlak voor kerstmis stierf Rose in Florence.
 - ▶ intussen verkochten de Tracts sneller dan ooit te voren.

Martyr's Memorial

Einde

